

EOS Helander Outi

07.06.2010

Suuri valiokunta

Viite

Asia

Ecodesign-direktiivin ja energiamerkintädirektiivin nojalla annettavat tuoteryhmäkohtaiset säädökset

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys ecodesign-direktiivin ja energiamerkintädirektiivin nojalla annettavista tuoteryhmäkohtaisista säädöksistä.

Osastopäällikkö, ylijohaja

Taisto Turunen

Ylitarkastaja

Outi Helander

LIITTEET Työ- ja elinkeinoministeriön muistio (TEM2010-00228)

Asiasanat	energia, energiansäästö, energiatehokkuus
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	VM, LVM, YM, ALR, TRAFI, EUE, SM, UM, VNEUS

EOS Helander Outi

07.06.2010

Asia

EU; Tuotteiden energiatehokkuus; Ecodesign-direktiivin ja energiamerkintädirektiivin nojalla annettavat tuoteryhmäkohtaiset säädökset

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

-

U-tunnus / E-tunnus:

-

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Tuotteiden energiatehokkuudesta annetaan ecodesign-direktiivin (2009/125/EY) ja energiamerkintädirektiivin (92/75/ETY) nojalla tuoteryhmäkohtaisia säädöksiä. Säädökset annetaan Euroopan komission johdolla komitologiamenettelyssä. Tämän selvityksen tarkoituksena on informoida eduskuntaa jo annetuista sekä valmistelussa olevista tuoteryhmäkohtaisista säädöksistä.

Asiakirjat:

-

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

Komitologiamenettely (SEUT 291 art.)

Käsittelijä(t):

Työ- ja elinkeinoministeriö, ylitarkastaja Outi Helander, puh. 010 606 4106
Ympäristöministeriö, yli-insinööri Pekka Kalliomäki (rakennustuotteet), puh. 050 572 6359

Suomen kanta/ohje:

Suomi pitää tärkeänä tuotteiden energiatehokkuuden parantamista. Ecodesign-direktiivin ja energiamerkintädirektiivin nojalla annettavilla tuoteryhmäkohtaisilla säädöksillä voidaan tehokkaasti vaikuttaa energiankulutukseen. Ecodesign-direktiivin nojalla asetettavat ekologisen suunnittelun vaatimukset kohdistuvat tuotteiden valmistajiin.

Energiamerkintädirektiivin nojalla säädettävillä tuoteryhmäkohtaisilla vaatimuksilla ohjataan kuluttajia valitsemaan energiatehokkaampia tuotteita.

Pääasiallinen sisältö:

Kotitalouksien sähkönkulutuksen kolme suurinta tuoteryhmää Suomessa ovat valaistus, kylmälaitteet ja kodin elektroniikka. Kotitalouksien sähkönkäytön kasvu liittyy Suomessa asumistason nousemiseen, mikä tarkoittaa myös varusteiden ja laitteiden lisääntymistä. Viime vuosina kotitalouksien sähkönkäyttö ilman sähkölämmitystä on ollut hieman yli 10 TWh vuodessa, mikä on noin 12 prosenttia koko Suomen sähkönkulutuksesta.

Tuotteiden energiatehokkuusvaatimuksilla on Suomessa laskettu saatavaksi sähkönsäästöä vuonna 2020 runsaat 3 TWh, josta kotitalouslaitteiden osuus on noin puolet. Rahallisesti 3 TWh merkitsee noin 300 miljoonan euron säästöä suomalaisille. On huomattava, että tuotteiden energiatehokkuusvaatimukset on toimenpidekokonaisuus, jolla saadaan suurin sähkönsäästö Suomessa.

Tuotteiden energia tehokkuuden puitelainsäädäntö

Tuotteiden energiatehokkuudesta säädetään EU:ssa kahden puitedirektiivin nojalla: ecodesign-direktiivin (2009/125/EY) ja energiamerkintädirektiivin (92/75/ETY). Ecodesign-direktiivin nojalla tuotteille asetetaan ekologisen suunnittelun vaatimukset. Jos tuote ei täytä sille asetettuja vaatimuksia, sitä ei saa tuoda EU:n markkinoille. Energiamerkintädirektiivin nojalla säädetään puolestaan tuotteeseen kiinnitettävästä energiamerkinnästä, joka auttaa loppukäyttäjää valitsemaan energiatehokkaan tuotteen.

Ecodesign-direktiivin ja energiamerkintädirektiivin nojalla annetaan sitovia tuoteryhmäkohtaisia vaatimuksia komitologiamenettelyssä. Nykyisin tuoteryhmäkohtaiset säädökset annetaan yleensä Euroopan komission asetuksina, jotka ovat sellaisinaan voimassa myös Suomessa.

Molempia puitedirektiivejä on viime aikoina ollut tarvetta muuttaa. Uudelleen laadittu ecodesign-direktiivi tuli voimaan vuoden 2009 lopulla. Uuden energiamerkintädirektiivin Euroopan parlamentti hyväksyi 19.5.2010, mutta sitä ei ole vielä julkaistu. Merkittävin muutos puitedirektiiveissä on se, että jatkossa tuoteryhmäkohtaisia vaatimuksia voidaan asettaa kotitalouslaitteiden ja energiaa käyttävien tuotteiden (energy-using products) lisäksi energiaan liittyville tuotteille (energy-related products). Näin ollen direktiivien soveltamisala laajenee ja tuoteryhmäkohtaisia vaatimuksia voidaan antaa aiempaa useammalle tuoteryhmälle.

Ecodesign-direktiivin nojalla annettavat tuoteryhmäkohtaiset säädökset

Ecodesign-direktiivi velvoittaa tuotteiden valmistajia ja maahantuoja vastaa, kun kyseiselle tuotteelle on Euroopan komission johdolla laadittu tuoteryhmäkohtaiset vaatimukset. Direktiivissä on määritelty perusteet tuoteryhmien valitsemiseksi. Edellytyksenä on, että tuotetta myydään vähintään 200 000 kappaletta vuodessa EU:n alueella, tuotteella on myös oltava huomattavat ympäristövaikutukset ja tuotteeseen on liittyttävä merkittäviä mahdollisuuksia ympäristövaikutusten parantamiseen ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Ecodesign-direktiivin nojalla annetut täytäntöönpanosäädökset on annettu komission asetuksina, jotka ovat suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa. Komission asetukset on tähän mennessä annettu seuraaville yhdeksälle tuoteryhmälle:

- sähkö- ja elektroniikkalaitteiden lepovirtakulutus (EY) N:o 1275/2008
- perusdigisovittimet (EY) N:o 107/2009
- kotitalouksien valaistustuotteet (EY) N:o 244/2009
- palvelusektorin valaistustuotteet (EY) N:o 245/2009
- ulkoiset teholähteet (EY) N:o 278/2009
- sähkömoottorit (EY) N:o 640/2009
- kiertovesipumput (EY) N:o 641/2009
- televisiot (EY) N:o 642/2009
- kotitalouksien kylmäsäilytyslaitteet (EY) N:o 643/2009

Astianpesukoneita ja pyykinpesukoneita koskevat asetukset ovat sääntelykomiteassa äänestettävänä 28.5.2010.

Euroopan komissio järjestää säännöllisesti kuulemisfoorumeita, joissa käsitellään mahdollisia uusia tuoteryhmiä koskevia säädösehdotuksia. Kuulemisfoorumeissa on käsitelty seuraavia tuoteryhmiä:

- tietokoneet ja näytöt
- ilmanvaihtopuhaltimet
- kaupan kylmälaitteet
- lämmityskattilat
- sähköpumput
- lämminvesivaraajat
- huoneilmastointilaitteet

Lisäksi suunnitelmissa on valmistella ekologisen suunnittelun vaatimukset myös kuivausrummuille, pölyimureille ja kiinteän polttoaineen tulisijoille. Valmistelussa on myös toinen asetus kotitalouksien valaistustuotteista.

Ecodesign-direktiivin piirissä kannustetaan teollisuutta sitoutumaan itsesääntelyyn. Kuulemisfoorumeissa on käsitelty mahdollisia teollisuuden aloitteita vapaaehtoisiksi sopimuksiksi monitoimisille digisovittimille, kuvantamislaitteille (esim. kopiokoneet), työstökoneille ja lääkinnällisille kuvantamislaitteille (esim. ultraäänilaitteet).

Lisäksi säädösehdotuksia edeltäviä taustaselvityksiä on käynnissä seuraavista tuoteryhmistä: lämmityslaitteet, keskuslämmityslaitteet, uunit, liedet ja grillit, pesukoneet ja astianpesukoneet ammattikäyttöön, kahvinkeitin, lepovirtakulutus (networked), muuntajat, ääni- ja kuvannuslaitteet, teollisuudessa ja laboratorioissa käytettävät uunit, palvelusektorin ilmanvaihtolaitteet sekä vettä käyttävät tuotteet.

Ecodesign-direktiivin nojalla on näin ollen annettu ekologisen suunnittelun vaatimukset yhdeksälle tuoteryhmälle ja lisäksi valmistelun eri vaiheissa on vaatimukset yhteensä kolmellekymmenelle tuoteryhmälle. Uusien tuoteryhmien valmistelu alkaa laajan taustaselvityksen tekemisellä. Uudet tuoteryhmät linjataan komission työohjelmassa. Nykyinen työohjelma on vuosille 2009-2011, ja seuraavan työohjelman valmistelua käynnistetään parhaillaan.

Ecodesign-direktiivin nojalla asetetuista tuoteryhmäkohtaisista vaatimuksista on lisää tietoa Turvatekniikan keskuksen ylläpitämällä Ekosuunnittelu.info –sivustolla. Kotitalouksien valaistustuotteiden osalta lisää tietoa on myös Lampputieto.fi –sivustolla.

Ecodesign-direktiivin nojalla annettavien asetusten lisäksi energiatehokkuusvaatimuksista säädetään myös ennen ecodesign-direktiiviä annetussa kuumavesikattiloiden hyötysuhdedirektiivissä (92/42/ETY), joka on pantu täytäntöön ekosuunnittelulailla ja Suomen rakentamismääräyskokoelman osalla D7.

Energiamerkintädirektiivin nojalla annettavat tuoteryhmäkohtaiset säädökset

Energiamerkintädirektiivi annettiin vuonna 1992 ja sen nojalla annetut tuoteryhmäkohtaiset säädökset ovat olleet direktiivejä. Tuoteryhmäkohtaiset direktiivit on saatettu kansallisesti voimaan kauppa- ja teollisuusministeriön (nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö) tai ympäristöministeriön asetuksilla tai päätöksillä.

Niihin tuotteisiin, joista on annettu tuoteryhmäkohtainen energiamerkintäsäädös, on kiinnitettävä energiamerkki. Merkki osoittaa tuotteen käytön aikaista energiankulutusta asteikolla A-G. Joissain tapauksissa käytössä ovat myös A-luokkaa paremmat luokat A+, A++ ja A+++.

Energiamerkintävaatimukset on tähän mennessä annettu seuraaville kahdeksalle tuoteryhmälle: (tuoteryhmän perässä on direktiivin ja kansallisen säädöksen numerot)

- kylmäsäilytyslaitteet (94/2/EY), KTM:n asetus 541/2004
- pyykinpesukoneet (95/12/EY), KTM:n päätös 202/1996, KTM:n päätös 546/1997
- kuivausrummut (95/13/EY), KTM:n päätös 203/1996
- kuivaavat pyykinpesukoneet (96/60/EY), KTM:n päätös 895/1997
- astianpesukoneet (97/17/EY), KTM:n asetus 1009/2000
- lamput (98/11/EY), KTM:n asetus 859/2000
- sähköuunit (2002/40/EY), KTM:n asetus 1052/2002
- ilmastointilaitteet (2002/31/EY), YM:n asetus 1271/2002

Lisäksi valmistelussa on energiamerkintävaatimukset seuraaville seitsemälle tuoteryhmälle:

- televisiot
- lämminvesivaraajat
- huoneilmastointilaitteet
- lämmityskattilat
- kaupan kylmälaitteet
- kotitalouksien valaistustuotteet
- pölyimurit

Astianpesukoneiden, pyykinpesukoneiden ja kotitalouksien kylmälaitteiden energiamerkintäsäädöksiä ollaan uudistamassa.

Parlamentin hyväksymän uuden energiamerkintädirektiivin myötä energiamerkinnän tuoteryhmäkohtaiset säädökset annetaan jatkossa komitologiamenettelyn sijaan komission delegoituina säädöksinä. Muutos on seurausta Lissabonin sopimuksesta. Käytännössä jäsenvaltiot eivät enää äänestä säädöksistä, vaan säädösvalta on delegoitu komissiolle. Komissio aikoo kuitenkin jatkossakin kuulla jäsenmaita energiamerkintäsäädöksiä valmistellessaan. Tulevaisuudessa energiamerkinnän tuoteryhmäkohtaiset säädökset annetaan komission asetuksina, jotka ovat sellaisinaan voimassa myös Suomessa.

Kansallinen käsittely:

Energia- ja Euratom –jaosto, 25.5.2010

Eduskuntakäsittely:

-

Käsittely Euroopan parlamentissa:

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

Ecodesign-direktiivi ja energiamerkintädirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön ekosuunnittelulaille (1005/2008), joka tuli voimaan vuoden 2009 alussa. Ekosuunnittelulakiin valmistellaan parhaillaan muutosta, joilla pannaan täytäntöön puitedirektiiveihin tehdyt muutokset.

Suomessa tuotteiden energiatehokkuus kuuluu sekä työ- ja elinkeinoministeriön että ympäristöministeriön toimialaan. Työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluu puitelainsäädäntö. Tuoteryhmäkohtaisista säännöksistä ympäristöministeriölle kuuluvat rakennustuotteita ja työ- ja elinkeinoministeriölle muita kuin rakennustuotteita koskevat säännökset.

Taloudelliset vaikutukset:

Taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, millaisia tuoteryhmäkohtaisia vaatimuksia eco-design-direktiivin tai energiamerkintädirektiivin nojalla annetaan. Varsinkin eco-design-direktiivin nojalla annettavilla tuoteryhmäkohtaisilla sääöksillä on taloudellisia vaikutuksia paitsi valmistajiin myös tuotteen koko suunnittelu- ja valmistusketjuun sekä maahantuojiin.

Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen lisää alkuvaiheessa jonkin verran tuotesuunnittelukustannuksia ja tiedonhallintakustannuksia. Toisaalta melko pian on odotettavissa myös säästöjä esimerkiksi materiaalien- ja energiankäytön tehostumisen myötä. Elinkaariajattelu voi johtaa myös innovatiivisiin ympäristömyönteisiin ratkaisuihin.

Kuluttajien näkökulmasta erityisesti energiamerkintädirektiivin nojalla annetut tuoteryhmäkohtaiset vaatimukset lisäävät kuluttajien tietoa tuotteista. Sen myötä heillä on paremmat mahdollisuudet valita energiatehokas tuote. Kuluttajalle syntyy säästöä pienemmän energiankulutuksen kautta.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

-

Asiasanat	energia, energiansäästö, energiatehokkuus
Hoitaa	TEM
Tiedoksi	VM, LVM, YM, ALR, TRAFI, EUE, SM, UM, VNEUS